

Assessing Cultural Capital Potential for Enhancing Cultural Heritage Tourism Development Based on the Creative Economy Concept: A Case Study of Krai Nai Community, Kong Krailat District, Sukhothai Province

Theewara Saengin^{1*}, Naluemom Sansamutjai¹, Suthipong Pisitsenakul¹,

Morakot Thongprom¹, Thanawat Khwanboon²

Received: 4/2/2025, Revised: 20/5/2025, Accepted: 29/6/2025

Abstract

This research aimed to study the cultural heritage and assess the potential for cultural heritage tourism based on the creative economy concept in Krai Nai Community, Kong Krailat District, Sukhothai Province, using a qualitative research methodology. The findings revealed that Krai Nai Community possesses rich cultural heritage resources, including religious and spiritual rituals, traditional folk songs accompanied by local performing arts, and handwoven fabrics with distinctive patterns that reflect the community's identity, which are sold as four-star OTOP products. The community is also home to temples that serve as historically significant cultural landmarks. The overall potential of the community for cultural heritage tourism was assessed at a moderate level. When considered by aspect, the tourism resource potential was rated the highest, followed by moderate levels in accessibility and public facilities, while accommodation and community-based tourism activities were rated at a low level. Accordingly, in developing the community as a cultural heritage tourism destination in line with the creative economy concept, it is essential to enhance community participation in the management of tourism sites. This can be achieved through the creation of collaborative networks involving the community, government agencies, and the private sector.

Keyword: Cultural Heritage Tourism; Community Participation; Creative Economy; Sustainable Tourism

¹ Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna, Phitsanulok 65000

² Faculty of Business, Economics, and Communications, Naresuan University, Phitsanulok 65000

* Corresponding author, email: theewara555@gmail.com

การศึกษาศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมเพื่อยกระดับการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ธีรวัรา แสงอินทร์^{1*}, นฤมล แสนสมุทรใจ¹, สุทธิพงษ์ พิสิฐเสนากุล¹

มรกต ทองพรหม¹, ธนวัฒน์ ขวัญบุญ²

วันรับบทความ: 4/2/2025, วันแก้ไขบทความ: 20/5/2025, วันตอบรับบทความ: 29/6/2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามรดกวัฒนธรรม และประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย มีมรดกวัฒนธรรมด้านพิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อ บทร้องเพลงพื้นบ้านประกอบศิลปะการแสดงพื้นบ้าน งานหัตถกรรมผ้าทอผ้าพื้นเมืองที่มีลวดลายเฉพาะที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนจำหน่วยเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 4 ดาว และมีวัดเป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ด้านศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมในชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด ศักยภาพด้านการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวและด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง ศักยภาพด้านที่พักในชุมชนและด้านการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม; การมีส่วนร่วมของชุมชน; เศรษฐกิจสร้างสรรค์; การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

¹ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา พิษณุโลก 65000

² คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก 65000

* ผู้ประพันธ์บทความ ติดต่ออีเมล theewara555@gmail.com

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวแห่งชาติของประเทศไทย ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566-2570 มุ่งเน้นพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัยผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม ยกกระตือรือร้นบุคลากรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ สามารถปรับตัวเข้ากับบริบทของการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New normal) ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น และภาคประชาชน เพื่อให้ประเทศไทยไปสู่ “เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน”

จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าวจึงทำให้ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยชุมชนได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมในการสร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการ เพื่อบริการประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวผ่านแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ หรือผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้ (Tangible culture) และจับต้องไม่ได้ (Intangible culture) เช่น การเรียนรู้กระบวนการผลิตสินค้า การสัมผัสวิถีชีวิตดั้งเดิม การเข้าร่วมกิจกรรมที่สื่อถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่งนักท่องเที่ยวและชุมชน พร้อมทั้งช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่และสร้างรายได้ให้กับชุมชนในระยะยาว รวมถึงการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ รัฐมีการสนับสนุนและผลักดันให้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Ministry of Tourism and Sports, 2023)

สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยชุมชนในประเทศไทย จังหวัดสุโขทัยถือเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวของไทยเป็นอย่างมาก และได้รับการพัฒนาจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ด้วยศักยภาพที่มีความเหมาะสมสำหรับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน มีมรดกทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติ ดังข้อมูลในแผนพัฒนาจังหวัดสุโขทัย ปี พ.ศ. 2566-2570 จากการวิเคราะห์สภาพการณ์ทั้งภายในและภายนอกเป็นรายอำเภอในภาพรวม พบว่าอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดสุโขทัย มีจุดแข็งคือมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านมรดกโลกที่มีศักยภาพ มีพื้นที่เหมาะกับการทำเกษตรภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัว และมีโครงข่ายคมนาคมที่สามารถเชื่อมโยงกับภูมิภาคต่าง ๆ ในอนาคตได้ รวมถึงมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน หากแต่มีจุดอ่อนร่วมกันคือปัญหารถแล้งและน้ำท่วม รวมถึงขาดการวางแผนภาคเกษตรกรรมที่ดี แต่อย่างไรก็ตาม พบว่ามีโอกาสจากนโยบายการขับเคลื่อนประเทศไทย และการกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกโลก รวมถึงนโยบายการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันทั้งภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมของรัฐบาล (Sukhothai Provincial Office, 2023)

ชุมชนไกรใน อำเภอองไกรลาศ ถือเป็นอีกหนึ่งชุมชนพื้นที่ที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ของเมืองสุโขทัย จากการศึกษาเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องของชุมชน รวมถึงการสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นจากตัวแทนประชาชนชาวบ้านและผู้ประกอบการเชิงวัฒนธรรมเดิม เพื่อนำไปสู่ความน่าจะเป็นหรือความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก สามารถพึ่งพาตนเองและกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น พบว่าชุมชนไกรในมีทรัพยากรที่มีความโดดเด่น อันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น มีโบราณสถาน

วัดเก่าแก่ มีพระพุทธรูปและโบสถ์เก่า มีประเพณีพิธีรับขวัญข้าว เพลงพื้นบ้าน เป็นต้น จากข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ชุมชนไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัยนั้น มีทุนทางมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ชุมชนที่น่าสนใจซึ่งสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ได้

อย่างไรก็ดี การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนไกรในยังไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลมรดกวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมถึงศักยภาพของชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไปพัฒนาทักษะบุคลากรในท้องถิ่น และนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยนำกระบวนการจัดการความรู้แบบมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมของชุมชนให้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อให้คนในชุมชนท้องถิ่นได้นำทุนทางวัฒนธรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนมาฟื้นฟู อนุรักษ์ และต่อยอดไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน อันเป็นการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น และรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อสำรวจข้อมูลมรดกวัฒนธรรมของชุมชนบ้านไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

2.2 เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

3. การทบทวนวรรณกรรม

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดเกี่ยวกับการเศรษฐกิจสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม (Cultural heritage tourism) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ด้านวิถีชีวิตและมรดกทางวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว ได้เรียนรู้สิ่งแวดล้อมของชุมชน ประเพณี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้ United Nations Education, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) (2003) ได้กำหนดประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible cultural heritage) หมายถึง เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้ทางกายภาพ โดยครอบคลุมทั้งมรดกวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุเคลื่อนที่ได้ เช่น เครื่องแต่งกายของใช้ งานจิตรกรรม งานประติมากรรม เป็นต้น และมรดกวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุเคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น โบราณสถาน อนุสรณ์สถาน กลุ่มอาคาร เป็นต้น 2) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible cultural heritage) คือสิ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ได้แก่ ความรู้ ขนบธรรมเนียมประเพณี และแนวปฏิบัติทุกรูปแบบที่ถูกสร้างขึ้นและถ่ายทอดสืบต่อกันในสังคม ทั้งนี้ เวคโค (Vecco, 2010) ได้อธิบายและกำหนดประเภทของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ 1) ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ศิลปะการแสดง

ดนตรี และการละเล่นพื้นบ้าน 3) วัฒนธรรมและงานประเพณี 4) การแสดงออกทางภาษา และ 5) พิธีการทางสังคม ด้วยรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ด้านวิถีชีวิตและมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชนได้ รูปแบบการท่องเที่ยวนี้จึงเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์และเรื่องราวของชุมชน อีกทั้งยังก่อให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจของชุมชน เนื่องจากการท่องเที่ยวนี้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม สร้างผลประโยชน์แก่ชุมชนในแง่ของการใช้สอยทรัพยากรโดยตรง และเป็นสิ่งที่สร้างรายได้ทางการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชน (Manorat et al., 2016)

แนวคิด “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่เกิดจาก 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) ทูทุนทางปัญญา (Intellectual capital) ทูทุนทางปัญญาสามารถอยู่ในรูปแบบของความรู้เดิมที่สั่งสมไว้หรือความรู้ใหม่ที่พัฒนาขึ้น เพื่อนำไปต่อยอดความคิดให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยทุนทางปัญญานี้สามารถเกิดขึ้นจากทุนมนุษย์ เช่น การศึกษาและการฝึกอบรม รวมถึงทุนทางวัฒนธรรมที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ทักษะการประยุกต์ (Adaptive skills) ทักษะที่ช่วยนำความรู้และทุนทางปัญญามาประยุกต์ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยใช้องค์ความรู้ การศึกษา ความคิดสร้างสรรค์ และทรัพย์สินทางปัญญา ผสานกับวัฒนธรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อพัฒนาสินค้าและบริการที่มีความแปลกใหม่ อันช่วยสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน

องค์ประกอบสำคัญของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (UNCTAD, 2008) ได้แก่ 1) การสร้างสรรค์ทางสังคม โดยการขับเคลื่อนด้วยความรู้และทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ พัฒนาวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ด้วยการวิจัยเพื่อเพิ่มมูลค่าในสินค้าและบริการ 3) การสร้างสรรค์ทางเทคโนโลยี โดยการผสมผสานวิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี เช่น อินเทอร์เน็ตเพื่อเชื่อมโยงระดับโลก และ 4) การสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าทั้งในด้านทรัพย์สินทางปัญญาและจิตใจ จากความดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่ผสมผสานความรู้ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้าและบริการ อีกทั้งยังส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับชุมชนและระดับประเทศอย่างยั่งยืน ทั้งนี้มีชุมชนต่าง ๆ นำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมอาชีพและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนพื้นที่ เช่นงานวิจัย เรื่อง “การวิจัยเศรษฐกิจสร้างสรรค์สู่การศึกษาและพัฒนานวัตกรรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านชุดจับปู” ชุมชนบ้านโนนวัด ตำบลพลสงคราม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา (Inthrakhamhaeng, 2012) ที่แสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการรังสรรค์นวัตกรรมการแสดงที่ผสมผสานภูมิปัญญาพื้นบ้านกับความคิดสร้างสรรค์ ก่อเกิดเป็นกิจกรรมการแสดงพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์สามารถต่อยอดเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่นำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจ ทั้งในแง่ของรายได้จากการแสดงและการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืน งานวิจัย เรื่อง “ผ้าทอนาหมื่นศรีและผ้าทอเกาะยอ: การประยุกต์ใช้แนวคิด

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน” (Kongkaew et al., 2016) นำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอในพื้นที่จังหวัดตรังและสงขลา โดยอาศัยทุนทางวัฒนธรรมร่วมกับการออกแบบและนวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง ผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ควบคู่กับการพัฒนาอัตลักษณ์สินค้าส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายและสามารถเข้าถึงตลาดที่กว้างขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างรายได้ให้กับชุมชน แต่ยังเสริมสร้างความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้งานวิจัยของ Charnawut (2017) เรื่อง “การศึกษาคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของศิลปช่างถนนเพื่อการสร้างมูลค่าสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์” ยังแสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในบริบทของศิลปช่างถนน โดยเน้นคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของศิลปะในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งสะท้อนความคิด ความเชื่อ และความเป็นตัวตนของศิลปินและชุมชนในเมือง งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าศิลปช่างถนนสามารถต่อยอดไปสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ การออกแบบเมือง และกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมที่ช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับพื้นที่และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในระดับชุมชน จากตัวอย่างงานวิจัยข้างต้น จึงกล่าวได้ว่า แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการใช้ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมในการสร้างสรรค์งาน พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่มีมูลค่าเพิ่ม เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานราก ดังนั้นแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จึงสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยสามารถเป็นโอกาสสำคัญของประเทศไทยในการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจจากรูปแบบที่เน้นการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยต้นทุนต่ำไปสู่การสร้างรายได้เปรียบผ่านพลังแห่งความคิดสร้างสรรค์ อันนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน (Chantranamchu, 2012)

4. ระเบียบวิธีวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม เก็บรวบรวมข้อมูลหลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและเปรียบเทียบได้ด้วยเทคนิคตรวจสอบข้อมูลสามเส้าจากผู้ร่วมวิจัยในพื้นที่ ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างในตำบลไกรโน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยใช้วิธีเจาะจง จำนวน 40 คน ซึ่งได้จากผู้นำชุมชน สมาชิกกลุ่มอาชีพ องค์กรชุมชน สมาชิกองค์กรชุมชน และประชาชน ได้แก่ 1) ผู้บริหารของสำนักพัฒนาชุมชน ระดับอำเภอ ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในชุมชน จำนวน 10 คน 2) สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ จำนวน 7 คน และ 3) ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และประชาชน จำนวน 23 คน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อที่ 1 การสำรวจข้อมูลมรดกวัฒนธรรมของชุมชน ด้วยการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามในการสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีสาระสำคัญ ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมาของชุมชน 2) วิถีชีวิต สังคม ประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรม และบริบทการท่องเที่ยว 3) มรดกวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่นของชุมชน และ 4) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยว และในวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อที่ 2 การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมของชุมชน คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามประเมินกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชน ด้วยการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งได้รับการตรวจสอบเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน 3 ท่าน โดยมีข้อคำถาม 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนตัว และ 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมในชุมชน และศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยเก็บจากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต และจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานอำเภอ สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และเก็บข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) จากแบบประเมิน และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยอาศัยฐานความรู้จากการศึกษาข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์บริบทพื้นที่วิจัย การวิเคราะห์สภาพโอกาสและอุปสรรค วิเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรม และทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสำรวจ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมบูรณาการกับข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

การศึกษาศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมเพื่อยกระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนไกรโน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

5.1 การสำรวจข้อมูลมรดกวัฒนธรรมของชุมชนบ้านไกรโน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่าชุมชนไกรโนเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย โดยมีพิธีกรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ศาสนา และความเชื่อดั้งเดิมของคนในชุมชน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญและคนในชุมชนและยังคงมีการปฏิบัติอยู่ ได้แก่ การรับขวัญข้าว ซึ่งเป็นพิธีไหว้แม่โพสพที่จัดขึ้นก่อนปลูกข้าว ระหว่างปลูกข้าว

และหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อแสดงความเคารพและขอบคุณต่อเทพีแห่งข้าว นอกจากนี้ยังมีพิธีรับขวัญบ้านที่จะจัดขึ้นทุกวันที่ 14 เมษายน และ 30 ธันวาคมของทุกปี โดยเป็นการทำบุญกลางลานหมู่บ้านเพื่อสร้างความเป็นสิริมงคลแก่ชุมชน พิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อ ยังรวมถึงการรับขวัญบ้านขวัญเรือน สำหรับบ้านใหม่ พิธีบายศรีสู่ขวัญเพื่อเรียกขวัญคนและสัตว์ (ควาย) ประเพณีการทอดกฐิน ซึ่งเป็นพิธีถวายเครื่องไทยทานแด่พระภิกษุสงฆ์ในช่วงวันออกพรรษา

นอกจากนี้ยังมีประเพณีสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการทำบุญ เช่น ประเพณีวันสารท ที่มีการถวายขนมข้าวเม่า ประเพณีสลากภัต ซึ่งทำบุญถวายมะม่วง ขนุน ในวันวิสาขบูชา และประเพณีใส่บาตรข้าวต้มที่มีการถวายข้าวต้มมัดเพื่ออุทิศให้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับในวันออกพรรษา ในด้านพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ได้แก่ พิธีโกนผมจุก พิธีทำขวัญนาศ พิธีผูกข้อมือ และประเพณีรับขวัญควาย ซึ่งเป็นพิธีกรรมเฉพาะของชุมชนที่มีการผูกด้ายสีแดงและสีขาวให้แก่ลูกควายเพื่อความเป็นสิริมงคล ประเพณีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ได้แก่ ประเพณีกิน 4 ถ้วย ซึ่งเป็นการถวายอาหารแด่พระสงฆ์ด้วยขนมที่ทำมาจากเม็ดแมงลัก ข้าวเหนียวดำ ลอดช่อง และข้าวตอก ร่วมกับน้ำกะทิ ด้านพิธีกรรมสำคัญมีการใช้บทร้องเพลงพื้นบ้านทำขวัญนาศในงานบวช บทร้องทำขวัญข้าวในพิธีไหว้แม่โพสพ และบทร้องเรียกขวัญในพิธีบายศรีสู่ขวัญ ด้านศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ชุมชนมีการขับร้องเพลงเสรีขอพร กลอนลิเก เพลงฉ่อยหรืออีแซว และมีการแสดงดนตรีแบบดั้งเดิม เช่น ปี่พาทย์ร้องสั่งเมือง ขับเสภา เพลงกล่อมนารี และเพลงเห่หมอลี่ ทั้งนี้ มีเพลงพื้นบ้านของชุมชนที่สะท้อนอัตลักษณ์ของคนในชุมชนไกรโน ได้แก่ เพลงช่วยน้องทำนา เพลงคิดถึงบ้านเกิด เพลงกาคาบพริก เพลงอิฉาตายาย และเพลงศิลาณศรีสุโขทัย นอกจากนี้ ยังมีบทเพลงการแสดงระบำพื้นเมือง เช่น ระบำสุโขทัยเชิญขวัญ และเพลงพื้นบ้านที่มีชื่อเสียง เช่น เพลงลาวเสี่ยงเทียน เพลงไกรลาศสำเริง และเพลงเจ้าชู้บ้านไกร ในด้านหัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนไกรโนมีกลุ่มวิสาหกิจทอผ้าพื้นเมืองซึ่งได้รับการยกย่องเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 4 ดาว โดยผ้ามีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและยังคงรักษาวิธีการทอผ้าแบบดั้งเดิม นอกจากนี้มีโบราณสถานที่สำคัญของชุมชน ได้แก่ วัดป่ามะม่วง ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ที่มีพระพุทธรูปและโบสถ์โบราณ สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งนับเป็นสถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชน

5.2 การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมของชุมชนไกรโน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมของชุมชนไกรโน พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะด้านการดำเนินงาน ($\bar{X} = 2.20$, S.D. = 0.55) และการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 2.10$, S.D. = 0.60) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนในชุมชนยังไม่ได้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวมากนัก เมื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก พบว่ามีจุดแข็งคือด้านมรดกวัฒนธรรมที่หลากหลาย และทักษะหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวบ้าน แต่มีจุดอ่อนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ขาดโครงสร้างพื้นฐานและการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวที่ไม่ทั่วถึง ในขณะเดียวกันโอกาสในการพัฒนามีอยู่มาก เช่น นโยบายส่งเสริมของรัฐบาล กระแสความนิยมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ อย่างไรก็ตาม

ยังมีอุปสรรคจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ขาดงบประมาณสนับสนุน และการแข่งขันจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมกว่า ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

ผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมนี้ แสดงให้เห็นว่า แม้ว่าชุมชนใดในจะมีศักยภาพสูงด้านมรดกวัฒนธรรม แต่ยังมีข้อจำกัดด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและโครงสร้างพื้นฐาน การดำเนินงานควรเน้นการพัฒนาความร่วมมือระหว่างชุมชนกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

Table 1

Cultural heritage tourism potential in communities

Assessment of cultural heritage tourism potential in communities	$\bar{x}$	S.D.	Level
Attraction potential	4.50	0.50	Excellent
Accessibility potential	3.20	0.75	Fair
Amenity potential	2.80	0.80	Fair
Accommodation potential	2.10	0.90	Poor
Activity potential	2.30	0.85	Poor
Average	2.98	0.95	Fair

Note. N=40

Table 2

Cultural heritage tourism resources based on the creative economy concept

Assessment of cultural heritage tourism resources based on the creative economy concept	$\bar{x}$	S.D.	Level
Community cultural resources can be further developed into tourism products and services	4.60	0.55	Excellent
Integrating traditional culture with new innovations can help increase income for communities	3.80	0.70	Good
The community is ready to develop products and services for creative tourism	3.20	0.85	Fair

Table 2 (Cont')

Assessment of cultural heritage tourism resources based on the creative economy concept	$\bar{x}$	S.D.	Level
Organizing creative tourism activities such as teaching handicrafts and exhibiting cultural arts can attract tourists	3.50	0.75	Good
Promoting cultural heritage tourism can help generate sustainable income for the community	3.60	0.80	Good
Developing tourism based on the concept of creative economy in the community helps promote the conservation of local culture	3.40	0.85	Fair
Creating networks between communities, government agencies, and the private sector can drive cultural heritage tourism based on the concept of creative economy	2.40	0.70	Poor
Cultural heritage tourism based on the concept of creative economy can promote the participation of youth in the community	3.80	0.75	Fair
Applying the concept of creative economy to the development of tourist attractions helps increase the competitiveness of tourism	3.50	0.80	Good
Average	3.53	0.85	Fair

Note. N=40

6. สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมเพื่อยกระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัยนี้ พบว่าชุมชนไกรในมีทรัพยากรมรดกวัฒนธรรมที่โดดเด่น ได้แก่ พิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อ พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ทั้งนี้ชุมชนยังคงรักษาเอกลักษณ์ภาษาถิ่น วรรณกรรมพื้นบ้าน และศิลปะการแสดง อีกทั้งมีงานหัตถกรรมการทอผ้าพื้นเมืองเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 4 ดาว และมีวัดที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน

การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมในชุมชน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะด้านการดำเนินงานและการรับผลประโยชน์

ซึ่งสะท้อนว่าคนในชุมชนยังไม่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ในด้านศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมในชุมชน พบว่ามีระดับปานกลาง โดยมีศักยภาพสูงสุดในด้านแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของชุมชน ขณะที่ด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะที่พักในชุมชนและสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับน้อย สำหรับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีจุดแข็งที่สำคัญ ได้แก่ การต่อยอดทรัพยากรทางวัฒนธรรมเป็นสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนสามารถนำทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ เช่น พิธีกรรมพื้นบ้าน ศิลปะการแสดง ผ้าทอพื้นเมือง หรือแหล่งโบราณสถานมาสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมหรือผลิตภัณฑ์ที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวได้ ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นแต่ยังเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้และคุณค่าทางวัฒนธรรมให้แก่ นักท่องเที่ยวได้ด้วย อย่างไรก็ตาม ชุมชนในเขตการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนยังอยู่ในระดับน้อยซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ เนื่องจากกระตือรือร้นมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากท้องถิ่นและการสร้างพันธมิตรกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน (Richards, 2010) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมของชุมชนในเขตตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จึงควรมุ่งเน้นการส่งเสริมบทบาทของประชาชนให้สามารถมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน เพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับชุมชนได้อย่างแท้จริง

7. องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ที่ค้นพบมาประยุกต์ใช้ในการยกระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนใน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดสุโขทัย เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นการบริหารจัดการที่เป็นระบบภายใต้ ศักยภาพของชุมชนใน 5 ด้าน ดังนี้

7.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการและการได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยวระดับชุมชน โดยให้ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มช่างทอผ้า กลุ่มเยาวชน และผู้สูงอายุ เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมการท่องเที่ยว กำหนดราคา ค่าบริการ และรับส่วนแบ่งรายได้อย่างเป็นธรรม อันเป็นการกระจายผลประโยชน์และเสริมสร้างความเป็นเจ้าของร่วม

7.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เช่น การปรับปรุงเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวโบราณในพื้นที่ ติดตั้งป้ายแนะนำเส้นทางและเนื้อหาเชิงประวัติศาสตร์ การพัฒนาแหล่งน้ำให้สะอาด รวมถึงการติดตั้งแสงสว่างและสถานที่พักผ่อนบริเวณจุดท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

7.3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน เช่น การร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาชุมชนในพื้นที่ในการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการต้อนรับนักท่องเที่ยว การบรรจุภัณฑ์สินค้า และการบริหารรายได้ รวมถึงการจับมือกับภาคเอกชน เช่น บริษัททัวร์ หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อเป็นช่องทางกระจายข้อมูลและเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับชุมชน

7.4 การบูรณาการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผ่านการออกแบบสินค้าและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นเมืองลายเฉพาะของตามเรื่องเล่าของชุมชนไกรโนให้มีความร่วมสมัย ทั้งในรูปแบบของของที่ระลึก เช่น ผ้าพันคอ กระเป๋าใส่ของ จนถึงการนำลายผ้าไปใช้ในการตกแต่งพื้นที่ต้อนรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ลองทอผ้า ทำขนมพื้นบ้าน หรือเรียนรู้พิธีกรรมท้องถิ่นในช่วงเทศกาลสำคัญ

7.5 การเชื่อมโยงกับนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของประเทศ เช่น การยื่นขอรับรองหมู่บ้านท่องเที่ยวตามเกณฑ์ของกรมการท่องเที่ยว หรือการสมัครเข้าร่วมโครงการหมู่บ้าน OTOP นวัตกรรม และการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อขยายโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน การอบรม การประชาสัมพันธ์ และการยกระดับมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการประสานแผนพัฒนาระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวยั่งยืน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

ผลการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนไกรโน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย สามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด เพื่อวางแผนพัฒนาและยกระดับชุมชนสู่การเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ตามประเด็นขององค์ประกอบของแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ ดังนี้

1) การสร้างสรรค์ทางสังคม โดยใช้ข้อมูลการประเมินศักยภาพในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนผ่านกลไกการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่มาจากชุมชนเอง เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน การประชุมร่วมกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมเพื่อเสริมสร้างความเป็นเจ้าของร่วมและความภาคภูมิใจในทรัพยากรของตนเอง

2) การสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ โดยพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว การถ่ายทอดเรื่องราวมรดกวัฒนธรรมอย่างมีคุณค่า และการคิดเชิงระบบ เพื่อต่อยอดเป็นแผนการจัดการท่องเที่ยวที่มีหลักวิชาการรองรับ

3) การสร้างสรรค์ทางเทคโนโลยี โดยประยุกต์ผลการประเมินเพื่อวางแผนพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน หรือสื่อสังคมออนไลน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

รวมถึงการเก็บข้อมูลและติดตามผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การจัดการการท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงกับตลาดและนักท่องเที่ยวในระดับที่กว้างขึ้น

4) การสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม โดยการพัฒนาและการออกแบบผลิตภัณฑ์และกิจกรรมท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน เช่น การประยุกต์ลายผ้าพื้นเมืองในของที่ระลึก การจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม และการสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตชุมชน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าทางจิตใจควบคู่กับรายได้ทางเศรษฐกิจ

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม โดยเน้นไปที่กลุ่มเป้าหมาย เช่น นักท่องเที่ยวต่างชาติ กลุ่มวัยรุ่น หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมและประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยว

2) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนในระยะยาว เพื่อให้สามารถวางแผน และออกแบบนโยบายที่ส่งเสริมการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมโดยไม่กระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

Chantranamchu, N. (2012). Creative economy: an opportunity for Thailand in a changing world. *Silpakorn educational research journal*, 10(1), 52-62.

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/suedujournal/article/view/97978/76361>

Inthrakhamhaeng, R. (2012). The creative economy for the study and development of the innovation for local performing art entitled Catching Crabs: A case study of Nonewat Village, Polsongkram Sub-district, Nonesoong District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of fine and applied arts, Khon Kaen University*, 4(1), 98-121.

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/fakku/article/view/27194/23104>

Kongkaew, S., Rodhetphai, C., & Silttrakul, V. (2016). Na Muen Sri woven fabric and Ko Yo woven fabric: Applying the concept of creative economy to product development for community economic development. *Journal of social sciences research and academic*, 11(33), 87-100. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA/article/view/37831/67447>

Manorat, P., Panit, T., Thanapoom, S., & Warintara, K. (2016). Marketing model for cultural heritage tourism development: Bangluang Community, Bangluang Sub-district,

- Banglen District, Nakhon Pathom Province. *Sripatum Chonburi Journal*, 12(3), 12-24.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SPUCJ/article/view/203613/142005>
- Ministry of Tourism and Sports. (2023). *National Tourism Development Plan (3rd Edition) 2023-2027*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports. <https://www.mots.go.th/>
- Richards, G. & Raymond, C.(2000). Creative tourism. *ATLAS News*, 23, 16-20.
- Sukhothai Provincial Office. (2023). *Sukhothai Province Development Plan (2023-2027)*. Sukhothai: Sukhothai Provincial Office. <https://sukhothai.nso.go.th/reports-publications/ebook.html?view=book&id=10:2566-2570&catid=3:important-indicators>
- United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2008). *Creative economy report 2008: the challenge of assessing the creative economy towards informed policy-making*. https://unctad.org/system/files/officialdocument/ditc20082cer_en.pdf
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2003). *Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage*. UNESCO. <https://ich.unesco.org/en/convention>
- Vecco, M. (2010). A definition of cultural heritage: from the tangible to the intangible. *Journal of cultural heritage*, 11(3), 321-324.
<http://doi.org/10.1016/j.culher.2010.01.006>